

ZAGRANICZNE SYSTEMY SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

MAROKO

PRAKTYCZNY PRZEWODNIK PO UZNAWALNOŚCI WYKSZTAŁCENIA

MATERIAŁ INFORMACYJNY OPRACOWANY PRZEZ
BIURO UZNAWALNOŚCI WYKSZTAŁCENIA – ENIC-NARIC POLSKA

Warszawa, 2024 r.

Spis treści

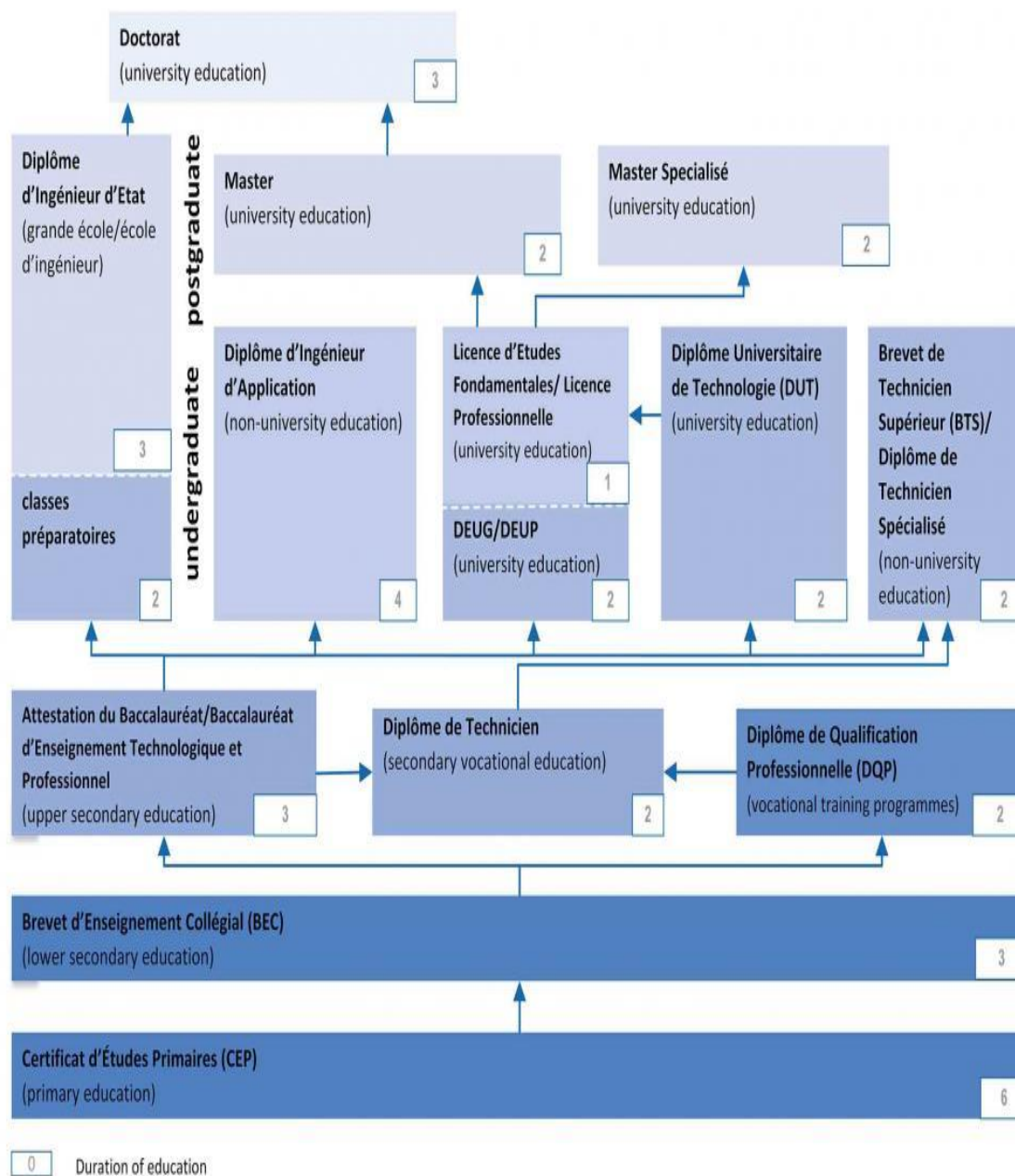
Schemat systemu edukacji Maroka	3
Dokumenty uprawniające do podjęcia studiów pierwszego stopnia i studiów jednolitych	4
Rodzaje szkół wyższych.....	5
Studia krótkiego cyklu.....	5
Studia pierwszego stopnia	6
Studia drugiego stopnia i studia jednolite.....	6
Studia trzeciego stopnia.....	7
Skala ocen.....	8
Lista uczelni.....	8
Tabela ewaluacyjna marokańskich dyplomów.....	9

UWAGA: nazwy arabskie nadawanych w Maroku dyplomów/tytułów znajdują się w systemie KWALIFIKATOR <https://kwalifikator.nawa.gov.pl/>

Noty prawne

1. Opracowanie udostępnione jest na licencji Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0 International).
2. Informacje zawarte w opracowaniu służą wyłącznie celom informacyjnym i edukacyjnym i nie stanowią źródła prawa, urzędowej interpretacji przepisów prawa, a także nie są oficjalnym stanowiskiem właściwych organów lub władz.

Schemat systemu edukacji Maroka

Źródło: <https://www.nuffic.nl/en/education-systems/morocco/flow-chart-education-system-morocco>

Dokumenty uprawniające do podjęcia studiów pierwszego stopnia i studiów jednolitych

W Maroku szkolnictwo podstawowe, średnie oraz średnie zawodowo-techniczne nadzorowane jest przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Kształcenia Zawodowego (Ministère de L'Education National et de la Formation Professionnelle). Kształcenie prowadzone jest w języku arabskim, jednak ze względu na fakt, iż pierwotnie marokański system edukacji opierał się na systemie francuskim, język francuski jest również powszechnie używany (szczególnie w szkołach średnich).

Uczniowie między 15 a 18 rokiem życia, którzy ukończyli naukę na poziomie gimnazjalnym, zdali wymagane egzaminy i otrzymali świadectwo **Brevet d'Enseignement Collégial (BEC)**, mogą kontynuować edukację na poziomie ponadgimnazjalnym (w tzw. lycée). Kształcenie to trwa 3 lata i podzielone jest na dwa etapy. W pierwszym roku edukacji wszyscy uczniowie realizują wspólny program nauczania, a po jego zakończeniu wybierają daną specjalizację, którą kontynuują przez następne dwa lata. Uczniowie, którzy wybrali przedmioty ogólne (np. języki obce, język arabski, matematyka, nauki przyrodnicze, kultura fizyczna) i zdali państwowy egzamin końcowy, otrzymują **Attestation du Baccalauréat** (zwany również **Baccalauréat de L'Enseignement Secondaire**). Uczniowie, którzy wybrali przedmioty zawodowe i techniczne (np. ekonomia, inżynieria, rolnictwo, mechanika, fizyka) oraz zdali państwowy egzamin końcowy, otrzymują **Baccalauréat d'Enseignement Technologique et Professionnel (BETP)**.

Bezpośrednie prawo do ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe w Maroku dają:

- **Attestation du Baccalauréat**
- **Baccalauréat d'Enseignement Technologique et Professionnel (BETP)**

W przypadku rekrutacji na niektóre kierunki studiów, takie jak np. medycyna, stomatologia, farmacja, inżynieria, uczelnie mogą stawiać dodatkowe wymagania, np.: zdanie na państwowym egzaminie końcowym określonych przedmiotów, uzyskanie wysokiej średniej z tego egzaminu, czy zdanie egzaminu wstępnego. Od studentów zagranicznych wymagana jest dobra znajomość języka arabskiego lub francuskiego.

Uzyskane w Maroku świadectwa, uprawniające do podejmowania studiów wyższych, podlegają w Polsce uznaniu zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Szczegółowe informacje dostępne są na stronie opracowanej przez Departament Współpracy Międzynarodowej Ministerstwa Edukacji i Nauki, właściwy w kwestii uznawalności świadectw: <https://www.gov.pl/web/edukacja/uznawanie-wykształcenia-uzyskanego-za-granica>

Rodzaje szkół wyższych

W Maroku szkolnictwo wyższe nadzorowane jest przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego i Badań Naukowych oraz Kształcenia Kadr (Ministère de L'Enseignement Supérieur et de la Recherche Scientifique et Formation des Cadres). Studia wyższe prowadzone są najczęściej w języku francuskim, natomiast kształcenie na kierunkach humanistycznych i społecznych odbywa się zwykle w języku arabskim.

Kształcenie na poziomie szkolnictwa wyższego prowadzone jest przez uczelnie publiczne i prywatne, uczelnie pedagogiczne (Centres de Formation des Instituteurs (CFI) oraz grandes écoles i szkoły wyższe typu nieuniwersyteckiego (np. école nationale, institut national, institut supérieur). Szkoły te oferują zarówno programy o charakterze ogólnoakademickim lub badawczym (études fondamentales), jak i zawodowym (études professionnelles). Od 2003 roku system szkolnictwa wyższego Maroka oparty jest głównie na 3-stopniowym systemie (3+2+3, tj. Licence-Master-Doctorat). Natomiast od 2020 r., wraz z reformą systemu edukacji, uczelnie zaczęły oferować 4-letnie programy, prowadzące do uzyskania tytułu Bachelor (zamiast Licence). Celem tej zmiany jest stworzenie studentom lepszych możliwości edukacyjnych za granicą i ułatwienie im uznania wykształcenia za granicą.

Studia krótkiego cyklu

Kształcenie prowadzone jest przez instytucje afiliowane przez uniwersytety i kończy uzyskaniem następujących dokumentów:

- **Diplôme d'Études Universitaires Générales (DEUG)** – dyplom ogólnych studiów uniwersyteckich;
- **Diplôme d'Études Universitaires Professionnelles (DEUP)** – dyplom studiów zawodowych;
- **Diplôme d'Études Universitaires de Technologie (DEUT)** (zwany również **Diplôme Universitaire de Technologie (DUT)**) – dyplom uniwersyteckiego instytutu technologicznego;
- **Brevet de Technicien Supérieur (BTS) / Diplôme de Technicien Spécialisé** – dyplom starszego technika/ dyplom technika specjalisty.

Dyplomy te wydawane są po ukończeniu programu studiów trwających zazwyczaj 2 lata (120 punktów kredytowych). Ponadto dyplomy DEUG, DEUP oraz DUT mogą być również wydawane jako tzw. dyplomy pośrednie osobom, które rozpoczęły studia pierwszego stopnia, lecz zdecydowały o zakończeniu nauki po 2 latach. Marokańskie uczelnie mogą zaliczyć okres kształcenia prowadzącego do uzyskania ww. dyplomów na poczet studiów pierwszego stopnia.

Dyplom potwierdzający ukończenie w Maroku studiów krótkich nie ma swojego odpowiednika w polskim systemie edukacji i z tego względu nie podlega w naszym kraju formalnemu uznaniu. Po przyjęciu kandydata na studia wyższe pierwszego stopnia polska uczelnia może zaliczyć na ich poczet zajęcia zrealizowane w trakcie trwania ww. programów kształcenia. Zaliczenie zajęć następuje na zasadach określonych w regulaminie studiów.

Studia pierwszego stopnia

Od 2003 roku system szkolnictwa wyższego Maroka oparty jest na 3-stopniowym systemie (3+2+3, tj. Licence-Master-Doctorat), który od 2020 r. zaczęto zastępować systemem Bachelor-Master-Doctorat (BMD, 4+2+3).

Studia pierwszego stopnia w Maroku trwają 3 lata i kończą się uzyskaniem dyplomu **Licence** (180 punktów kredytowych). Osoby, które wybrały studia o charakterze ogólnoakademickim lub badawczym (études fondamentales), uzyskują dyplom **Licence d'Études Fondamentales**, zaś uczestnicy programów o charakterze zawodowym (études professionnelles) otrzymują dyplom **Licence Professionnelle**.

Dyplomy **Licence d'Études Fondamentales** i **Licence Professionnelle** uprawniają ich posiadaczy zarówno do wejścia na rynek pracy, jak i do kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia lub na studiach podyplomowych.

Zgodnie z art. 326 ust. 2 ww. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce uzyskany w Maroku dyplom ukończenia studiów pierwszego stopnia, dający w tym kraju prawo do kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia, uprawnia w Polsce do:

- kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia,
- kontynuacji kształcenia na studiach podyplomowych.

Polski odpowiednik marokańskiego dyplomu, uzyskanego po ukończeniu studiów pierwszego stopnia, może zostać ustalony w drodze nostryfikacji, w oparciu o rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 września 2018 r. w sprawie nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów za granicą oraz potwierdzania ukończenia studiów na określonym poziomie.

Studia drugiego stopnia i studia jednolite

Od 2003 roku system szkolnictwa wyższego Maroka oparty jest na 3-stopniowym systemie (3+2+3, tj. Licence-Master-Doctorat), który od 2020 r. zaczął zostawać zastępowany systemem Bachelor-Master-Doctorat (BMD, 4+2+3).

Wstęp na studia drugiego stopnia w Maroku mają posiadacze dyplomu Licence d'Études Fondamentales i Licence Professionnelle. Niekiedy uczelnie stawiają dodatkowe wymagania rekrutacyjne, np. zdanie egzaminu wstępnego. Wśród programów studiów drugiego stopnia można wyróżnić programy o charakterze ogólnoakademickim lub badawczym, kończące się uzyskaniem tytułu **Master** oraz programy o charakterze zawodowym, kończące się nadaniem tytułu **Master Spécialisé**.

Programy Master trwają zwykle 2 lata (120 punktów kredytowych) i skierowane są do osób planujących naukową ścieżkę kariery. Zawierają one komponent badawczy, a do ich ukończenia wymagana jest obrona pracy dyplomowej. Programy Master Spécialisé również trwają 2 lata (120 punktów kredytowych), a ich głównym celem jest przekazanie zaawansowanej wiedzy zawodowej i przygotowanie

absolwenta do wejścia na rynek pracy. Do ukończenia tych programów najczęściej wymagane jest odbycie praktyk lub stażu.

W Maroku prowadzone są również studia jednolite, które trwają w zależności od kierunku od 5 do 7 lat. Studia na kierunku biznes i zarządzanie trwają 5 lat i kończą uzyskaniem **Diplôme d'Écoles Nationales de Commerce et de Gestion**, zaś kształcenie na kierunku architektura trwa 6 lat i kończy uzyskaniem **Diplôme d'État d'Architecte**. Po ukończeniu 7-letnich studiów na kierunku lekarskim oraz odbyciu stażu nadawany jest tytuł **Diplôme d'État de Docteur en Médecine**, zaś po ukończeniu 6-letnich studiów na kierunku dentystycznym, farmaceutycznym oraz weterynaryjnym nadawane są odpowiednio **Diplôme d'État de Docteur en Chirurgie Dentaire**, **Diplôme d'État de Docteur en Pharmacie** oraz **Diplôme de Docteur en Vétérinaire**. Powyższe dyplomy uprawniają ich posiadaczy zarówno do wejścia na rynek pracy, jak i do wstępu na studia doktoranckie.

Kształcenie prowadzące do uzyskania **Diplôme d'Ingénieur d'État** odbywa się w szkołach typu grandes écoles oraz szkołach kształcących inżynierów, działających przy uniwersytetach. Studia te co do zasady trwają 5 lat, jednak mogą być krótsze, jeśli przyjęcie na nie nastąpiło w oparciu o 2-letnie kształcenie przygotowawcze, które odbywa się w uczelniach bądź w szkołach średnich, w tzw. klasach przygotowawczych (Classes préparatoires aux grandes écoles – CPGE).

Dyplomy Master, Ingénieur oraz równorzędne uprawniają w Maroku do ubiegania się o przyjęcie na studia doktoranckie.

Zgodnie z art. 326 ust. 2 ww. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce uzyskany w Maroku dyplom ukończenia studiów drugiego stopnia lub studiów jednolitych, dający w tym kraju prawo do ubiegania się o nadanie stopnia doktora, uprawnia w Polsce do:

- kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia,
- kontynuacji kształcenia na studiach podyplomowych,
- ubiegania się o przyjęcie do szkoły doktorskiej lub o nadanie stopnia doktora.

Polski odpowiednik marokańskiego dyplomu, uzyskanego po ukończeniu studiów drugiego stopnia lub studiów jednolitych, może zostać ustalony w drodze nostryfikacji, w oparciu o rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 września 2018 r. w sprawie nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów za granicą oraz potwierdzania ukończenia studiów na określonym poziomie.

Studia trzeciego stopnia

Doktorat jest najwyższą kwalifikacją z zakresu szkolnictwa wyższego, jaką można uzyskać w Maroku. Warunkiem wstępu na studia doktoranckie w Maroku jest posiadanie dyplomu **Master** lub **Ingénieur d'État** lub równorzędnego. Niekiedy uczelnie stawiają dodatkowe wymagania rekrutacyjne, takie jak zdanie egzaminu wstępnego lub rozmowa kwalifikacyjna.

Studia doktoranckie trwają co najmniej 3 lata (180 punktów kredytowych). W czasie studiów doktorant prowadzi pracę badawczą oraz przygotowuje rozprawę doktorską. Po obronie pracy doktorskiej nadawany jest stopień **Doctorat**. Posiadanie stopnia doktora jest wymagane od osób, pragnących zatrudnić się w charakterze nauczyciela akademickiego.

Polski odpowiednik marokańskiego stopnia naukowego może zostać ustalony w drodze nostryfikacji, w oparciu o rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 września 2018 r. w sprawie nostryfikacji stopni naukowych i stopni w zakresie sztuki nadanych za granicą.

Skala ocen

W Maroku zarówno w szkolnictwie podstawowym i średnim, jak i wyższym funkcjonuje skala ocen od 0 do 20. Ocena 10 to zwykle minimalny wynik pozytywny, chociaż kandydat z wynikiem 9 może być dopuszczony do zdawania egzaminu zaliczeniowego przed komisją egzaminacyjną.

Skala punktowa	Opis	Tłumaczenie
16-20	Très bien	Bardzo dobrze
14-15,9	Bien	Dobrze
12-13,9	Assez bien	Dość dobrze
10-11,9	Passable	Dostatecznie
0-9	Insuffisant	Niedostatecznie

UWAGA: Najniższą oceną pozytywną jest 10, w związku z tym należy zwrócić uwagę na oceny uzyskane przez kandydata w trakcie studiów, jak również na średnią uzyskiwaną w poszczególnych latach studiów i na średnią końcową. Studenci zobowiązani są do uzyskania 60 punktów (punktów kredytowych) w każdym roku nauki, zaś oceny niższe niż 10 nie są punktowane. W dokumentach powinna znaleźć się informacja o egzaminach poprawkowych z przedmiotów ocenionych poniżej 10.

W przypadku przedmiotów nie zaliczonych na ocenę końcową co najmniej 10 – dyplom nie uprawnia bezpośrednio do kontynuacji kształcenia w Polsce.

Lista uczelni

Wyszukiwarka uznanych uczelni w Maroku dostępna jest na stronie marokańskiego Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego i Badań Naukowych oraz Kształcenia Kadr (strony archiwalne):

<https://web.archive.org/web/20220926204325/http://www.enssup.gov.ma/en/enseignement-superieur-public-universitaires> (uczelnie publiczne)

<https://web.archive.org/web/20220923122656/https://www.enssup.gov.ma/en/publications/liste-des-universites-et-etablissements-privés-autorisees> (instytucje prywatne).

Tabela ewaluacyjna marokańskich dyplomów

Nazwy arabskie nadawanych w Maroku dyplomów/tytułów znajdują się w systemie KWALIFIKATOR <https://kwalifikator.nawa.gov.pl/>.

UWAGA: Informacje nt. uprawnień do kontynuacji kształcenia dotyczą dyplomów ukończenia studiów, z zaliczeniem wszystkich przedmiotów na ocenę co najmniej 10.

Nazwa dyplomu/kwalifikacji	Uznanie dyplomu w celu kontynuacji kształcenia w Polsce	Uznanie w innych celach
Diplôme d'Études Universitaires Générales (DEG) Diplôme d'Études Universitaires Professionnelles (DEUP) Diplôme d'Études Universitaires de Technologie (DEUT) / Diplôme Universitaire de Technologie (DUT) Brevet de Technicien Supérieur (BTS) / Diplôme de Technicien Spécialisé	Możliwość zaliczenia okresu studiów na poczet studiów pierwszego stopnia.	Brak odpowiednika w polskim systemie edukacji
Licence d'Études Fondamentales Licence Professionnelle	Możliwość kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia i studiach podyplomowych.	Nostryfikacja
Master Master Spécialisé Diplôme d'Ingénieur d'Etat Diplôme d'Écoles Nationales de Commerce et de Gestion Diplôme d'Etat d'Architecte Diplôme d'État de Docteur en Médecine Diplôme d'État de Docteur en Chirurgie Dentaire Diplôme d'État de Docteur en Pharmacie Diplôme de Docteur en Vétérinaire	Możliwość kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia, studiach podyplomowych, w szkole doktorskiej oraz ubiegania się o nadanie stopnia doktora.	Nostryfikacja
Doctorat	Nostryfikacja	Nostryfikacja